

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΟΔΕΣΤΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθμόν 51693/13)**

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

16 Μαρτίου 2017

*Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις
που καθορίζονται στο άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς την μορφή*

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στην υπόθεση ΜΟΔΕΣΤΟΥ κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζον σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Ledi Bianku

Πρόεδρο,

Mirjana Lazarova Trajkovska

Λίνο - Αλέξανδρο ΣΙΣΙΛΙΑΝΟ

Ales Pejchal

Robert Spano

Pauliine Koskelo

Tim Eicke

Δικαστές και

Renata Degener

Αναπληρωτής Γραμματέας Τμήματος

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο την 21^η Φεβρουαρίου 2017,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ημερομηνία αυτήν.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.- Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της υπ' αριθμόν 51693/13 προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Μάμας ΜΟΔΕΣΤΟΥ («ο προσφεύγων»), Κύπριος υπήκοος, ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου την 6^η Αυγούστου 2013 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2.- Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον κ. ΜΥΛΩΝΑ, Δικηγόρο Αθηνών.

Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιό της κ. Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν έκανε χρήση του δικαιώματός της να παρέμβει στη διαδικασία (άρθρο 36 παρ. 1 της Συμβάσεως).

3.- Ο προσφεύγων ισχυρίσθηκε παραβίαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως, κυρίως λόγω των συνθηκών υπό τις οποίες εξελίχθηκε

έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε στην ιδιωτική και επαγγελματική του κατοικία στο πλαίσιο προανακρίσεως.

4.- Την 22^α Φεβρουαρίου 2016, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι.- ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

5.- Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1976 και διαμένει στην Αθήνα.

6.- Ο προσφεύγων είναι επιχειρηματίας, πρόεδρος ανωνύμου εταιρείας.

7.- Την 23^η Σεπτεμβρίου 2010, ο Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών διέταξε την Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής, στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης, η οποία διεξήχθη στην υπόθεση των Σ. Γ και Ι. Γ. και άλλων, οι οποίοι δεν κατονομάζονται, να πραγματοποιήσει έρευνες σε δεκαπέντε οικίες και γραφεία, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες περιοχές των Αθηνών και στην Αττική, μεταξύ των οποίων αυτή του προσφεύγοντος. Ο προσφεύγων δεν κατονομάσθηκε ως ύποπτος διαπράξεως των προαναφερομένων αδικημάτων. Η εντολή του εισαγγελέως αναφέρεται ακολούθως :

«Δυνάμει της υπ' αριθμόν 2940/29.07.2010 αποφάσεως του Εισαγγελέα Αρείου Πάγου, πραγματοποιούμε έρευνα για να ελέγξουμε εάν διεπράχθησαν τα ποινικά αδικήματα, ειδικότερα αυτό της σύστασης εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187 Ποινικού Κώδικα) από τους Σ. Γ. και Ι. Γ. και άλλους συνδεδεμένους με αυτούς και ενεργώντας από κοινού μαζί τους.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα στοιχεία, τα οποία συγκεντρώθηκαν έως σήμερα και για να μην υπάρξει κίνδυνος απώλειας των ουσιαστικών αποδείξεων, διατάσσουμε έρευνες κατ' εφαρμογή του άρθρου 253 – 259 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας στις οικίες και γραφεία, τα οποία βρίσκονται ως ακολούθως :

Οδός Μελετοπούλου 28 – 30, Παλαιό Ψυχικό

(.....)

Επιπλέον, εάν κρίνετε απαραίτητο, πραγματοποιήστε σωματική έρευνα στα πρόσωπα, τα οποία βρίσκονται στις οικίες και στα γραφεία αυτά.

Σε κάθε περίπτωση, κατάσχετε οποιοδήποτε αντικείμενο ή έγγραφο, το οποίο βρεθεί εκεί και το οποίο, κατά τη γνώμη σας, σχετίζεται με την υπό έρευνα υπόθεση και συντάξτε τις σχετικές αναφορές, τις οποίες θα μας υποβάλετε, εν συνεχεία, το ταχύτερο δυνατό. (... ..)».

8.- Την 24^η Σεπτεμβρίου 2010, αστυνομικός, συνοδευόμενος από αναπληρωτή εισαγγελέα, μετέβη στην οικία του προσφεύγοντος. Καθώς ο τελευταίος απουσίαζε, ο αστυνομικός και ο εισαγγελέας κάλεσαν κλειδαρά, ο οποίος άνοιξε την εξώπορτα. Με την παρουσία μάρτυρα (γειτόνισσας, ολλανδής υπηκόου), προέβησαν στην έρευνα και στην κατάσχεση πολλών αντικειμένων (δύο υπολογιστών και εκατοντάδων εγγράφων). Η έρευνα διήρκησε δωδεκάμισι ώρες. Συντάχθηκε κατάσταση των εγγράφων, η οποία αποτελείται από 41 σελίδες.

9.- Τον Μάιο 2012, μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης, ο Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών ξεκίνησε διώξεις κατά πολλών προσώπων, μεταξύ των οποίων και ο προσφεύγων, για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση.

10.- Την 8^η Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων άσκησε ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών προσφυγή ζητώντας να βεβαιωθεί η ακυρότητα της έρευνας και να διαταχθεί η άρση της κατασχέσεως και η επιστροφή των κατασχεμένων αντικειμένων.

11.- Την 13^η Φεβρουαρίου 2013, το Συμβούλιο Εφετών απέρριψε την προσφυγή. Το κύριο θέμα, το οποίο εξέτασε, ήταν το εάν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί η έρευνα και η κατάσχεση στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης

12.- Επισήμανε ότι η προκαταρκτική εξέταση και η προανάκριση έχουν κοινό σκοπό, την αναζήτηση της αλήθειας. Ανέφερε ότι η μοναδική διαφορά μεταξύ τους έγκειται στο γεγονός ότι, κατά την δεύτερη, υπήρχε «κατηγορούμενος», ενώ κατά την πρώτη υπήρχε «ύποπτος», ο οποίος, σύμφωνα με αυτή, επωφελείτο, εντούτοις, όλων των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου. Έκρινε ότι η διαφορά αυτή δεν μπορούσε να στερήσει από τα επιφορισμένα με την εξέταση της υποθέσεως όργανα σημαντικό όπλο για την ανακάλυψη καθοριστικών αποδεικτικών στοιχείων, διαφορετικά θα υπήρχε σημαντικός κίνδυνος να καταλήξει σε απαλλαγή, χωρίς οι αρχές να έχουν εξαντλήσει όλες τις δυνατότητες έρευνας, τις οποίες έχουν στη διάθεσή του. Αναφερόμενη στη νομική γνωμοδότηση των Καθηγητών Δ. ΤΣΑΤΣΟΥ, Α ΠΑΠΑΔΗΜΑ και Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΥ (δημοσιευθείσα στην επιθεώρηση *Ποινική Δικαιοσύνη* 7/2003 σελ. 813 και επ.) το συμβούλιο εφετών ανέφερε ότι η προκαταρκτική εξέταση είχε δικαστικό και όχι διοικητικό χαρακτήρα και ότι αποτελούσε στάδιο της ποινικής διαδικασίας. Το συμβούλιο εφετών σημείωσε ακόμα ότι η προκαταρκτική εξέταση πραγματοποιείτο σύμφωνα με τη διαδικασία της προανακρίσεως, κάνοντας, εξ' άλλου, ρητή αναφορά στα άρθρα 240 και 241 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ). Για το συμβούλιο αυτό σημαίνει ότι, για να αποφασίσει εάν υπάρχει λόγος κίνησης διώξεων, η εισαγγελία έπρεπε να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα συλλογής αποδείξεως, δυνάμει του άρθρου 178 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και η εφαρμοζόμενη στην προανάκριση διαδικασία, με εξαίρεση των μη συμβατών με τη φύση της προκαταρκτικής εξετάσεως αποδείξεων (μεταξύ άλλων αγόρευση κατηγορουμένου και έκδοση εντάλματος σύλληψης).

13.- Το συμβούλιο εφετών θεώρησε ότι το άρθρο 256 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το οποίο προβλέπει το δικαίωμα του ενοίκου του διαμερίσματος, το οποίο ερευνάται να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή περιμένει ή να καλέσει τον ένοικο να παρευρίσκεται και ότι, σε περίπτωση απουσίας του ενοίκου, η παρουσία γείτονα επαρκεί.

14.- Σχετικά με την άρνηση των αρχών να επιστρέψουν τα κατασχεμένα αντικείμενα, το συμβούλιο ανέφερε ότι κατά τις πραγματοποιηθείσες έρευνες στην οικία του προσφεύγοντος, καθώς και στις οικίες άλλων εμπλεκομένων, ανακαλύφθηκε μεγάλος αριθμός αποδεικτικών στοιχείων και αυτά παρείχαν επαρκείς ενδείξεις σχετικά με την ύπαρξη εγκληματικής οργάνωσης στην οποία είχαν συμμετάσχει πολλά πρόσωπα, τα οποία διέπραξαν σοβαρά αδικήματα, εγκλήματα κατά το μεγαλύτερο μέρος, για τα οποία κινήθηκαν διώξεις. Αναφέρει ότι οποιαδήποτε μεταγενέστερη διαδικασία θα ήταν αδύνατη, εάν δεν είχαν συγκεντρωθεί αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία και ότι όντας τα εν λόγω στοιχεία ιδιαιτέρως καθοριστικά και απαραίτητα στην εξέταση της υποθέσεως, πρέπει να παραμείνουν εντός της δικογραφίας.

15.- Την 12^η Μαρτίου 2013, ο προσφεύγων κάλεσε τον Εισαγγελέα Αρείου Πάγου να ασκήσει αναίρεση κατά της αποφάσεως του Συμβουλίου Εφετών. Την 13^η Μαρτίου 2013, ο εισαγγελέας απέρριψε την αίτηση. Εκτίμησε ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις ασκήσεως αναιρέσεως, λόγω του ότι η προσβαλλομένη απόφαση του συμβουλίου ήταν πλήρως αιτιολογημένη και ότι αφού δεν υπήρχαν άλλες ανακριτικές πράξεις, απόφαση του συμβουλίου εφετών δεν ήταν απαραίτητη για να τις εγκρίνει.

II.- ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

16.- Οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως τροποποιήθηκαν, ορίζουν :

Άρθρο 178

« Κυριότερα αποδεικτικά μέσα στην ποινική διαδικασία είναι : α) οι ενδείξεις, β) η αυτοψία, γ) η πραγματογνωμοσύνη, δ) η ομολογία του κατηγορουμένου, ε) οι μάρτυρες και στ) τα έγγραφα ».

Άρθρο 240

« Ως προς τον τόπο και το χρόνο της ανάκρισης δεν υπάρχει κανένας περιορισμός. Δεν πρέπει όμως να γίνεται σε ακατάλληλο τρόπο και χρόνο. Η ανάκριση μπορεί να γίνει και κατά τη διάρκεια της νύκτας και Κυριακές και γιορτές ».

Άρθρο 241

« Η ανάκριση γίνεται πάντοτε εγγράφως και χωρίς δημοσιότητα. Διενεργείται με την παρουσία δικαστικού γραμματέα ή δεύτερου ανακριτικού υπαλλήλου ή, αν δεν υπάρχουν αυτοί, με παρουσία δύο μαρτύρων, που έχουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 150. (...). Για κάθε ανακριτική πράξη συντάσσεται έκθεση σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους ».

Άρθρο 243 παρ. 2

« Αν από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα, όλοι οι ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις προανακριτικές πράξεις, που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα (...) ».

Άρθρο 253

« Αν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται όταν μπορεί βάσιμα να υποτεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί ή να διευκολυνθεί μόνο με αυτή ».

Άρθρο 253 Α

« 1. Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 187 (...), η έρευνα μπορεί να περιλαμβάνει και τη διενέργεια :

- i. Ανακριτικής διείσδυσης (...)
- ii. Ελεγχόμενων μεταφορών (...)
- iii. Άρσης του απορρήτου (...)
- iv. Καταγραφής δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας (...)
- v. Συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (...)

3. Για τη διενέργεια των αναφερομένων στην παράγραφο 1 ανακριτικών πράξεων, καθώς και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, που απαιτείται για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού αποφαινεται με ειδικό αιτιολογημένο βούλευμά του το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μετά από πρόταση του εισαγγελέα. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, την έρευνα μπορεί να διατάξει ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής είναι υποχρεωμένοι να εισαγάγουν το ζήτημα στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μέσα σε προθεσμία τριών ημερών. Διαφορετικά, η ισχύς της σχετικής διάταξης παύει αυτοδικαίως με τη λήξη της τριήμερης προθεσμίας ».

Άρθρο 256

« (...) Όποιος διεξάγει την έρευνα πρέπει να προσκαλεί τον ένοικο των διαμερισμάτων που θα ερευνηθούν να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της. Σε περίπτωση απουσίας του, προσκαλείται να παρευρεθεί ένας γείτονας ».

17.- Επιπλέον, το άρθρο 31 παρ. 1 και 2 του ιδίου Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε από τους υπ' αριθμόν 3160/2003 και 3346/2005 νόμους, ορίζει :

« 1. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών έχει δικαίωμα να ενεργεί:

- α) προκαταρκτική εξέταση, για να κρίνει αν υπάρχει περίπτωση ποινικής δίωξης,
- β) προανάκριση, για να βεβαιωθεί αξιόποινη πράξη (...)

2. Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 240 και 241. Αν γίνεται ύστερα από μήνυση ή έγκληση κατά ορισμένου προσώπου ή αν κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο η τέλεση αξιόποινης πράξης, το πρόσωπο αυτό καλείται πριν από σαράντα οκτώ ώρες για παροχή εξηγήσεων και εξετάζεται ανωμοτί. Έχει δικαίωμα να παρίσταται με συνήγορο, να αρνηθεί εν όλω ή εν μέρει την παροχή εξηγήσεων και να λάβει προθεσμία μέχρι σαράντα οκτώ ώρες για την παροχή τους, η οποία μπορεί να παραταθεί από εκείνον που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση. Επίσης έχει δικαίωμα να ζητήσει να του χορηγηθούν αντίγραφα της δικογραφίας, να προτείνει μάρτυρες προς εξέταση και να προσαγάγει άλλα αποδεικτικά μέσα προς αντίκρουση των καταγγελλομένων σε βάρος του. Τα ως άνω δικαιώματα του μπορεί να ασκήσει είτε αυτοπροσώπως είτε εκπροσωπούμενος από συνήγορο που διορίζεται κατά το άρθρο 96 παρ. 2, εκτός αν θεωρείται αναγκαία η αυτοπρόσωπη εμφάνιση του, κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση.

18.- Στη νομική γνωμοδότηση « Η νομιμότητα της κατ' οίκον έρευνας και της κατάσχεσης στα πλαίσια της προκαταρκτικής εξέτασης και οι συνέπειές τους στην ποινική δίκη », η οποία δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση *Ποινική Δικαιοσύνη* (7/2003, σελ. 813 και επ.), οι Καθηγητές Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ, Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ και Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ συμπέραναν ότι « η κατ' οίκον έρευνα στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης [ήταν] απαράδεκτη σε νομικό και δικονομικό επίπεδο », ότι « δεν προβλεπόταν η κατ' οίκον έρευνα στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης » και ότι « εάν κατά τύχη πραγματοποιήθηκε, θα ήταν παράνομη και άκυρη ανακριτική πράξη στο πλαίσιο της διαδικασίας ».

19.- Στην υπ' αριθμόν 1328/2003 της 16^{ης} Μαΐου 2003, ο Άρειος Πάγος θεώρησε ότι η έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης για να επιτρέψει στον εισαγγελέα να αποφασίσει εάν πρέπει να κινήσει διώξεις δεν ήταν επιτρεπομένη και

ότι, εάν είχε πραγματοποιηθεί, ήταν παράνομη και άκυρη. Ανέφερε ότι η προκαταρκτική εξέταση δεν αναφέρεται μεταξύ των περιπτώσεων κατά τις οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 251 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, προβλέπεται η κατ' οίκον έρευνα και ότι δεν υφίσταται διάταξη, η οποία να προβλέπει ότι επιτρέπεται η έρευνα κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης. Πρόσθεσε ότι από τη στιγμή που η έρευνα θίγει ατομικό δικαίωμα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν επιτρέπεται σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας. Σύμφωνα με τον Άρειο Πάγο, διαφορετική προσέγγιση θα προσέκρουε στην αρχή της ειδικότητας, η οποία προβλέπει διαδικαστικές παραβάσεις των ατομικών δικαιωμάτων, όπως το απαραβίαστο της κατοικίας και της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, καθώς και τα δικαιώματα υπεράσπισης του κατηγορουμένου και οι τρόποι ασκήσεώς τους υπόκεινται σε ρητές και ειδικές διατάξεις.

20.- Την 5^η Φεβρουαρίου 2009, ο εισαγγελέας Αρείου Πάγου απέστειλε στις εισαγγελίες εφετών και πρωτοδικών εγκύκλιο η οποία αφορούσε ειδικότερα τις διεξαχθείσες κατά την προκαταρκτική εξέταση έρευνες. Ο εισαγγελέας ερμήνευσε τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις και ειδικότερα το άρθρο 31 του Ποινικού Κώδικα και ορισμένα άλλα άρθρα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Υπογράμμισε ότι από τις εν λόγω διατάξεις προκύπτει ότι η προκαταρκτική έρευνα και η προανάκριση ταυτίζονταν από την άποψη του σκοπού και του τρόπου ενέργειας. Στηριζόμενος στον υπ' αριθμόν 3346/2005 νόμο και στην εισηγητική του έκθεση, διευκρίνιζε ότι για την καλή εξέλιξη της προκαταρκτικής εξέτασης, ο « ύποπτος » επωφελείται των ίδιων δικαιωμάτων με τον κατηγορούμενο και ότι η ανάκριση έπρεπε να επιταχυνθεί, ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη ανακριτικών πράξεων, κυρίως όταν υπάρχει εμπεριστατωμένη εξέταση των κατηγοριών στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης. Δεν υπήρχε, πλέον αμφιβολία ότι η προκαταρκτική εξέταση είχε νομικό και όχι διοικητικό χαρακτήρα και αποτελούσε στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

21.- Ο Εισαγγελέας πρόσθεσε ότι σε συνέχεια της νομοθετικής μεταρρύθμισης, για να κινηθεί ποινική διαδικασία σε ποινικά θέματα, έπρεπε να υφίστανται στο εξής όχι μόνο απλές υποθέσεις, αλλά επαρκείς ενδείξεις, οι οποίες θα προέκυπταν από την προκαταρκτική εξέταση, η οποία ήταν υποχρεωτική. Όπως υφίστατο άμεση αναφορά στα άρθρα 240 και 241 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η έρευνα αυτή πραγματοποιείτο σύμφωνα με τη διαδικασία, η οποία εφαρμόζεται στην προανάκριση και ειδικότερα με τη χρήση των προβλεπομένων στα άρθρα 178 και 251 και επ. Του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας μέσων, συμπεριλαμβανομένης συνεπώς της έρευνας.

22.- Η υποστηριχθείσα υπό το προηγούμενο της μεταρρυθμίσεως νομοθετικό καθεστώς θέση, σύμφωνα με την οποία δεν δύναται να πραγματοποιηθεί έρευνα κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης, επειδή αποτελούσε ανάμειξη στην ιδιωτική ζωή του ατόμου, δεν δύναται πλέον να διατηρηθεί. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι συνεπεία του υπ' αριθμόν 3346/2005 νόμου, επιτρέπεται στον « ύποπτο » να λάβει γνώση της δικογραφίας σε τόσο πρόωρο στάδιο και, συνεπώς, να αντικρούσει όλες τις εις βάρος του κατηγορίες πριν ακόμα αυτές διατυπωθούν, θα αντιτίθετο στην αρχή της αναζήτησης της αλήθειας το να μην επιτραπεί στο επιφορτισμένο με την έρευνα πρόσωπο να μην κάνει χρήση όλων των μέσων ανάκρισης.

23.- Η προσέγγιση, η οποία περιγράφεται στην εν λόγω εγκύκλιο επαναλήφθηκε από τον Άρειο Πάγο (αποφασίζοντας σε συμβούλιο) στην από 12 Δεκεμβρίου 2012 (υπ' αριθμόν 1575/2012) απόφασή του. Ο Άρειος Πάγος ανέφερε ότι, από το περιεχόμενο των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι η προκαταρκτική εξέταση, μετά από αλλεπάλληλες νομοθετικές τροποποιήσεις των ετών 2003, 2005 και 2010 και όπως διαμορφώθηκε με το νέο ν. 4055/2012, καταστάσα υποχρεωτική μάλιστα επί κακουργημάτων για να κινηθεί ποινική δίωξη, αυτή αναβαθμίστηκε, ενεργείται πριν ασκηθεί ποινική δίωξη, όπως και η ανάκριση, σύμφωνα με τα άρθρα 240 και 241 του ΚΠΔ και συνιστά βασικό στάδιο της

προδικασίας, κατά το οποίο χρησιμοποιούνται όλα τα αποδεικτικά μέσα του άρθρου 178 ΚΠΔ, αποσκοπεί δε στη διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων για να ασκηθεί ή όχι ποινική δίωξη και ασκείται ποινική δίωξη μόνον αν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις τέλεσης του εγκλήματος. Προανάκριση και προκαταρκτική εξέταση, από πλευράς τρόπου ενεργείας και σκοπού, ταυτίζονται πλέον.

24.- Ο Άρειος Πάγος ανέφερε, ακόμα, ότι κατά την προκαταρκτική εξέταση, οι ύποπτοι έχουν όλα τα δικαιώματα των κατηγορουμένων, όπως, να παρίστανται με συνήγορο ή να εκπροσωπούνται από συνήγορο, να λαμβάνουν αντίγραφα της μήνυσης ή έγκλησης και όλων των εγγράφων της δικογραφίας, το δικαίωμα παροχής 48ωρης προπαρασκευαστικής προθεσμίας με δυνατότητα παράτασης, δικαίωμα πρότασης μαρτύρων κ.λπ. Κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης, η οποία πλέον έχει δικαιοδοτικό και όχι απλώς διοικητικό χαρακτήρα, ο ενεργών αυτήν, εισαγγελέας ή ανακριτικός υπάλληλος, μετά από έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα, δύναται να προσφύγει σε όλα τα κατά το άρθρο 178 και 253 ΚΠΔ αποδεικτικά μέσα και σε όλες τις από τον ΚΠΔ προβλεπόμενες ανακριτικές πράξεις, όπως είναι πχ. η έρευνα, η κατάσχεση, η πραγματογνωμοσύνη, η διαβίβαση αιτημάτων δικαστικής συνδρομής κ.λπ., εκτός από εκείνες που δε συμβιβάζονται με τη φύση της προκαταρκτικής εξέτασης, όπως είναι η σύλληψη του υπόπτου και η λήψη απολογίας.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

I.- ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΦΕΡΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

25.- Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε στην ιδιωτική και επαγγελματική του κατοικία στο

πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης επέσυρε παραβίαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως, το οποίο έχει ως ακολούθως :

« 1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων ».

A.- ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

26.- Διαπιστώνοντας ότι η προσφυγή δεν είναι εμφανώς αβάσιμη, δυνάμει του άρθρου 35 § 3^α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B.- ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

1.- Ισχυρισμοί των διαδίκων

27.- Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, εν προκειμένω, η άγνοια, κατά τη γνώμη του, του εθνικού δικαίου από τις αρχές, το περιεχόμενο της εντολής έρευνας και οι τρόποι πραγματοποιήσεως αυτής αναλύονται σε εννέα παραβιάσεις του άρθρου 8 της Συμβάσεως, τις οποίες επιχειρηματολογεί ως ακολούθως :

- μη τήρηση του εθνικού δικαίου, το οποίο, σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, δεν επιτρέπει την έρευνα κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης
- μη τήρηση των άρθρων 253^A και 256 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

- γενικός χαρακτήρας του εντάλματος έρευνας, το οποίο δεν ήταν εξατομικευμένο, αλλά αφορούσε δεκαπέντε διαφορετικές διευθύνσεις και απουσία της αναφοράς του αντικειμένου της έρευνας
- απουσία αναφοράς των ποινικών κατηγοριών και αιτιολογίας του εντάλματος
- αόριστος χαρακτήρας του αντικειμένου της έρευνας
- αόριστος χαρακτήρας του κειμένου του εντάλματος, το οποίο θα έδινε, συνεπώς, στους αστυνομικούς ελευθερία δράσης για να κατάσχουν – κάτι το οποίο έγινε – « ό,τι βρισκόταν » μέσα στο γραφείο του
- απουσία, κατά την έρευνας, μαρτύρων με νομικές γνώσεις
- μη τήρηση της αρχής της αναλογικότητας με βάση τις συνέπειες της έρευνας στην εμπιστευτικότητα των επαγγελματικών δεδομένων
- άρνηση των αρχών να αιτιολογήσουν τους λόγους για τους οποίους κράτησαν τα κατασχεμένα αντικείμενα.

28.- Κατ' αρχήν, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η εν λόγω έρευνα δεν αποτελούσε ανάμειξη των αρχών στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής του προσφεύγοντος. Στην πραγματικότητα, δεν δύναται να υποστηριχθεί, κατά τη γνώμη της, ότι ανακριτική πράξη, όπως η επίδικη έρευνα και η κατάσχεση έναντι του προσφεύγοντος – του οποίου η ιδιότητα του « κατηγορουμένου » αμφισβητείτο – δεν επιτρεπόταν κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, από τότε που τέθηκε σε ισχύ ο υπ' αριθμόν 3346/2005 νόμος (προαναφερομένη παράγραφος 17), επιτρέπεται έκτοτε να πραγματοποιηθούν πάσης φύσεως ανακριτικές πράξεις κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης, όπως η έρευνα και η κατάσχεση, με εξαίρεση των μη συμβατών με τη φύση της εν λόγω έρευνας πράξεων, όπως για παράδειγμα η απολογία του κατηγορουμένου

2.- Εκτίμηση του Δικαστηρίου**α) Υπαρξη αναμείξεως**

29.- Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, εν προκειμένω, κατά τη διάρκεια εκτεταμένης επιχειρήσεως, ανακριτικοί υπάλληλοι ερεύνησαν τον ιδιωτικό και επαγγελματικό χώρο του προσφεύγοντος και προέβησαν στην κατάσχεση πολλών εγγράφων και υπολογιστών, που του ανήκουν. Είναι, συνεπώς, αναμφισβήτητο ότι υφίσταται ανάμειξη στο δικαίωμα σεβασμού της κατοικίας του προσφεύγοντος. Παρόμοια ανάμειξη παραβιάζει το άρθρο 8, εκτός εάν πληροί τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 της εν λόγω διατάξεως : πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να αποτελεί μέτρο, το οποίο είναι αναγκαίο σε δημοκρατική κοινωνία. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα επιχειρήματα της Κυβέρνησης σχετικά με την απουσία ανάμειξης συνδέονται περισσότερο με την τήρηση της προϋποθέσεως « προβλεπόμενη από το νόμο » και να τους εξετάσει υπό το πρίσμα αυτό.

β) Αιτιολόγηση της αναμείξεως**ι. Προβλεπόμενη από το νόμο**

30.- Ο προσφεύγων αναφέρει ότι το δικαστικό συμβούλιο παραδέχθηκε ότι έρευνα δύναται να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια προκαταρκτικής εξέτασης αλλά δεν στηρίζεται σε νομοθετική διάταξη ή δικαστική απόφαση. Επισημαίνει ότι αναφέρεται μόνο στη νομική γνωμοδότηση των τριών καθηγητών του πανεπιστημίου, αλλά ότι παραποίησε το περιεχόμενό της, επειδή, σύμφωνα με αυτόν, η γνωμοδότηση αυτή κατέληγε ρητώς ότι η έρευνα και η κατάσχεση δεν επιτρέπονταν στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης. Προσθέτει ότι το δικαστικό συμβούλιο αγνόησε πλήρως τις υπ' αριθμόν 1328/2003 (προαναφερομένη παράγραφος 18) και 1904/2010 (μη δημοσιευμένη) αποφάσεις του Αρείου Πάγου, οι οποίες στις αντιρρήσεις τους καταλήγουν στο ίδιο συμπέρασμα με την προαναφερομένη γνωμοδότηση. Τέλος επισυνάπτει στις παρατηρήσεις του τρία άρθρα νομικής θεωρίας,

τα οποία επικυρώνουν τη θέση σύμφωνα με την οποία η έρευνα και η κατάσχεση δεν επιτρέπονται κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης.

31.- Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, από την επιχειρούμενη μεταρρύθμιση με τους υπ' αριθμόν 3160/2003 και 3346/2005 νόμους, η προκαταρκτική έρευνα αποτελεί μέρος της ποινικής διαδικασίας και έχει δικαστικό και όχι διοικητικό χαρακτήρα. Επικαλείται, επίσης, την υπ' αριθμόν 1575/2012 απόφαση του Αρείου Πάγου (προαναφερόμενες παράγραφοι 19 – 22). Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι ο σκοπός παρόμοιας έρευνας δεν έγκειται στον εντοπισμό ορισμένων στοιχείων, τα οποία εμφανίζουν πιθανή την διάπραξη αδικήματος, αλλά στην ανακάλυψη επαρκών ενδείξεων ώστε να είναι δυνατό να κινηθούν διώξεις. Προσθέτει ότι, από την εν λόγω μεταρρύθμιση, ο ύποπτος επωφελείται όλων των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου και οι καταθέσεις του αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία λαμβάνονται υπ' όψιν από τα δικαστήρια. Επιτρέπεται στον ύποπτο να λάβει γνώση όλων των στοιχείων της δικογραφίας σε πρόωρο στάδιο και να αποκρούσει τις κατηγορίες πριν ακόμα αυτές διατυπωθούν επισήμως. Οι ανακριτικές πράξεις, όπως η έρευνα και η κατάσχεση, αποτελούν μέρος αυτών που επιτρέπουν να επαληθευθεί εάν ποινικές πράξεις διεπράχθησαν από ορισμένα πρόσωπα. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, εάν υφίσταται εμπόδιο στην πραγματοποίηση παρομοίων ανακριτικών πράξεων, η έρευνα του αδικήματος παραμένει αναποτελεσματική. Τέλος, εκτιμά ότι οι πράξεις έρευνας και κατάσχεσης έχουν τον χαρακτήρα του επείγοντος. Στην πραγματικότητα, στα μάτια της, εάν, κατά τη διάρκεια προκαταρκτικής εξέτασης, προκύπτει ότι υπάρχει κίνδυνος να εξαφανισθούν αποδεικτικά στοιχεία, οι ανακριτές, μεταξύ των οποίων ο εισαγγελέας, έχουν δικαίωμα να πραγματοποιήσουν έρευνα για να κατάσχουν εγκαίρως τα στοιχεία αυτά.

32.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σε τομέα, ο οποίος καλύπτεται από το γραπτό δίκαιο, ο «νόμος» είναι το ισχύον κείμενο,

όπως το ερμήνευσαν τα αρμόδια δικαστήρια (*Leyla Sahin c. Turquie* [GC] υπ' αριθμόν 44774/98, παρ. 8, ΕΔΔΑ 2005 – XI).

33.- Το Δικαστήριο σημειώνει κατ' αρχήν ότι στο εθνικό δίκαιο σε συνέχεια των διαδοχικών τροποποιήσεων του άρθρου 31 παρ. 1 και 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών έχει δικαίωμα να διατάξει προκαταρκτική εξέταση, η οποία ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 240 και 241 του Ποινικού Κώδικα σχετικά με την ανάκριση. Η παράγραφος 2 του άρθρου 31 προβλέπει ειδικότερα ότι το πρόσωπο, το οποίο αφορά η έρευνα, καλείται πριν από σαράντα οκτώ ώρες για παροχή εξηγήσεων και εξετάζεται ανωμοτί. Έχει δικαίωμα να παρίσταται με συνήγορο, να αρνηθεί εν όλω ή εν μέρει την παροχή εξηγήσεων και να λάβει προθεσμία μέχρι σαράντα οκτώ ώρες για την παροχή τους, η οποία μπορεί να παραταθεί από εκείνον που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση. Επίσης έχει δικαίωμα να ζητήσει να του χορηγηθούν αντίγραφα της δικογραφίας, να προτείνει μάρτυρες προς εξέταση και να προσαγάγει άλλα αποδεικτικά μέσα προς αντίκρουση των καταγγελλομένων σε βάρος του. Επιπλέον σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σχετικά με την προανάκριση, αν από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος όλοι οι ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις προανακριτικές πράξεις, που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα.

34.- Το Δικαστήριο σημειώνει, επίσης, ότι το άρθρο θεωρίας το οποίο αναφέρεται από τον προσφεύγοντα και στο οποίο αναφέρθηκε το δικαστικό συμβούλιο, κατέληξε ότι κατ' οίκον έρευνα στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης δεν προβλεπόταν και ότι εάν κατά τύχη είχε πραγματοποιηθεί, θα έπρεπε να θεωρηθεί παράνομη και άκυρη ανακριτική πράξη στο πλαίσιο της διαδικασίας. Η υπ' αριθμόν 1328/2003 απόφαση, η οποία αναφέρεται από τον προσφεύγοντα προς υποστήριξη των θέσεών του, περιείχε παρόμοιο συμπέρασμα με το προαναφερόμενο.

Εντούτοις, το Δικαστήριο παρατηρεί τόσο στο άρθρο θεωρίας, το οποίο δημοσιεύθηκε το 2003, όσο και η υπ' αριθμόν 1328/2003 απόφαση προηγούνται των νομοθετικών μεταρρυθμίσεων του 2003 και 2005, οι οποίες, όπως υπογραμμίζει η Κυβέρνηση, τροποποίησαν ταυτόχρονα, το αντικείμενο της προκαταρκτικής έρευνας και τη διαδικασία. Επιπλέον, την 5^η Φεβρουαρίου 2009, προ των γεγονότων της παρούσης υποθέσεως, ο εισαγγελέας Αρείου Πάγου απέστειλε στις εισαγγελίες εφετών και πρωτοδικών εγκύκλιο, η οποία διευκρίνιζε τη διαδικασία, η οποία πρέπει να ακολουθηθεί κατά τις έρευνες, οι οποίες διεξάγονται στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης. Στην πραγματικότητα, ο εισαγγελέας ανέλυε την ισχύουσα νομοθεσία και έδινε συγκεκριμένες οδηγίες για τον τρόπο διεξαγωγής των ερευνών σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας (προαναφερόμενη παράγραφο 19).

35.- Επιπλέον, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η υπ' αριθμόν 1575/2012 απόφαση της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2012 του Αρείου Πάγου, το οποίο αποφασίζει σε συμβούλιο, επαναλαμβάνει κατ' ουσία την προαναφερομένη ανάλυση του εισαγγελέα και ότι η απόφαση του δικαστικού συμβουλίου αποφασίζοντας στην περίπτωση του προσφεύγοντος επαναλαμβάνει πρακτικά την αιτιολόγηση της υπ' αριθμόν 1575/2012 απόφαση.

36.- Έτσι, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, στην εν λόγω απόφαση, ο Άρειος Πάγος αναφέρει ότι, μετά από αλληπάλληλες νομοθετικές τροποποιήσεις των ετών 2003, 2005 και 2010 και αφού τέθηκε σε ισχύ ο υπ' αριθμόν 4055/2012 νόμος, η προκαταρκτική εξέταση κατέστη υποχρεωτική μάλιστα επί κακουργημάτων για να κινηθεί ποινική δίωξη, αυτή αναβαθμίστηκε, ενεργείται πριν ασκηθεί ποινική δίωξη, όπως και η ανάκριση, σύμφωνα με τα άρθρα 240 και 241 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σύμφωνα με τον Άρειο Πάγο, η έρευνα αυτή συνιστά βασικό στάδιο της προδικασίας, κατά το οποίο χρησιμοποιούνται όλα τα αποδεικτικά μέσα του άρθρου 178 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, αποσκοπεί δε στη διαπίστωση της συνδρομής των

προϋποθέσεων για να ασκηθεί ή όχι ποινική δίωξη. Πάντοτε, σύμφωνα με τον Άρειο Πάγο, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους τρόπους εκτέλεσης και του επιδιωκομένου σκοπού, δεν υφίσταται πλέον σημαντική διάκριση μεταξύ της προκαταρκτικής εξέτασης και της προανάκρισης. Η εν λόγω ερμηνεία ήταν σαφής, όταν το δικαστικό συμβούλιο αποφάνθηκε επί της αιτήσεως του προσφεύγοντος.

37.- Λαμβάνοντας υπ' όψιν των προαναφερομένων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η ανάμειξη « προβλεπόταν από το νόμο ».

38.- Ως εκ τούτου, ο τρόπος εφαρμογής των διατάξεων αυτών εν προκειμένω δύναται να θεωρηθεί στην εκτίμηση του Δικαστηρίου ως απαραίτητος χαρακτήρας του μέτρου.

ii. Νόμιμος σκοπός

39.- Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης, προγενέστερα της έναρξης ποινικών διώξεων κατά του προσφεύγοντος. Αποσκοπούσε στην αναζήτηση ενδείξεων και αποδείξεων συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα ξεπλύματος χρήματος. Προφανώς, αποσκοπούσε ταυτοχρόνως στην προάσπιση της τάξεως και στην πρόληψη ποινικών παραβάσεων, σκοποί, οι οποίοι απαριθμούνται στην παράγραφο 2 του άρθρου 8 και νομίμων δυνάμει του παρόντος άρθρου.

iii. Απαραίτητο στη δημοκρατική κοινωνία

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

40.- Ο προσφεύγων αναφέρεται στις εννέα ξεχωριστές παραβιάσεις του άρθρου 8, τις οποίες εκτιμά ότι υπέστη (προαναφερόμενη παράγραφος 27). Επικαλείται αποφάσεις του Δικαστηρίου, οι οποίες εκδόθηκαν σε θέματα έρευνας και υποστηρίζει ότι στην περίπτωσή του δεν πληρείται κάποιο κριτήριο συμφωνίας της έρευνας με τις επιβληθείσες από το Δικαστήριο στην νομολογία του

απαιτήσεις του άρθρου 8. Προσθέτει ότι η Κυβέρνηση δεν παρουσίασε επιχείρημα για να αντικρούσει οκτώ εκ των εννέα εν λόγω παραβιάσεων

41.- Εκτιμώντας ότι τα αντικείμενα, τα οποία βρέθηκαν και κατασχέθηκαν, είχαν άμεση σχέση με τα υπό εξέταση αδικήματα, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι η επίδικη έρευνα συνδεόταν αμέσως με τις ανάγκες προκαταρκτικής εξέτασης και ότι κατέληξε στις ποινικές διώξεις, οι οποίες κινήθηκαν κατά του προσφεύγοντος για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση. Υποστηρίζει ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε νομίμως – με την παρουσία μάρτυρα – της γειτόνισσας του προσφεύγοντος - χωρίς να είναι απαραίτητο για τις αρχές, λόγω του επείγοντος της καταστάσεως να περιμένει την επιστροφή του εμπλεκομένου. Προσθέτει ότι το ένταλμα έρευνας του εισαγγελέα ήταν επαρκώς συγκεκριμένο και εξατομικευμένο. Διευκρινίζει σχετικώς ότι σε ότι αφορά τα αδικήματα, έγινε αναφορά στο άρθρο 187 (εγκληματική οργάνωση) του Ποινικού Κώδικα και στις σχετικές τις έρευνες διατάξεις (άρθρα 254 και επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας) και ότι οι αρχές κλήθηκαν να κατάσχουν οποιοδήποτε αντικείμενο, το οποίο, κατά τη γνώμη τους σχετίζεται με την υπόθεση.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Εφαρμοζόμενες αρχές

42.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει κριθεί ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη δύνανται να κρίνουν απαραίτητο να προσφύγουν σε μέτρα όπως οι έρευνες και οι προσφυγές για να στοιχειοθετήσουν την υλική απόδειξη ορισμένων αδικημάτων. Έγκειται σε αυτό, λοιπόν, να ελέγξει τον κατάλληλο και επαρκή χαρακτήρα των επικαλουμένων λόγων για να δικαιολογήσουν παρόμοια μέτρα, καθώς και την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας. Σε ό,τι αφορά το τελευταίο σημείο, το Δικαστήριο πρέπει, κατ' αρχήν, να φροντίσει ώστε η σχετική νομολογία και πρακτική να προσφέρουν στα άτομα κατάλληλες και πραγματικές εγγυήσεις κατά των καταχρήσεων. Πρέπει, εν συνεχεία, να εξετάσει τις ειδικές

συνθήκες της υπόθεσης ώστε να καθορισθεί εάν, *in concreto*, η επίδικη ανάμειξη ήταν αναλογική ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Τα κριτήρια, τα οποία λαμβάνει το Δικαστήριο ώστε να επιλύσει το τελευταίο αυτό ζήτημα είναι κυρίως οι περιστάσεις εκδόσεως του εντάλματος το περιεχόμενο και η έκταση του εντάλματος, ο τρόπος διεξαγωγής της έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίας ή μη ανεξαρτήτων παρατηρητών και η έκταση των πιθανών επιπτώσεων στην εργασία και την υπόληψη του προσώπου, το οποίο αφορά η έρευνα (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Van Rossem c. Belgique*, υπ' αριθμόν 41872/98, παρ. 42 – 43, 9 Δεκεμβρίου 2004, *Smirnov c. Russie*, υπ' αριθμόν 71362/01, παρ. 44, 7 Ιουνίου 2007, *Mancevschi c. Moldova*, υπ' αριθμόν 33066/04, παρ. 45, 7 Οκτωβρίου 2008, *Misan c. Russie*, υπ' αριθμόν 4261/04, παρ. 55, 2 Οκτωβρίου 2014, και *M.S. c. Allemagne*, υπ' αριθμόν 33696/11, παρ. 44, 6 Οκτωβρίου 2016).

43.- Στο πλαίσιο των κατασχέσεων και ερευνών, το Δικαστήριο απαιτεί, επίσης, το εθνικό δίκαιο να προσφέρει κατάλληλες και επαρκείς εγγυήσεις κατά του αυθαιρέτου (*Gutsanovi c. Bulgarie*, υπ' αριθμόν 34529/10, παρ. 220, ΕΔΔΑ 2013 (αποσπάσματα), *Vinci Construction et GTM Génie Civil et Services c. France*, υπ' αριθμόν 63629/10 και 60575/10, παρ. 66, 2 Απριλίου 2015). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, επίσης, ότι μεταξύ των εγγυήσεων αυτών εμφανίζεται η ύπαρξη «αποτελεσματικού ελέγχου» των επίβουλων μέτρων του άρθρου 8 της Συμβάσεως (*Lambert c. France*, 24 Αυγούστου 1998, παρ. 34, *Συλλογή Αποφάσεων* 1998 – V).

Εφαρμογή των αρχών στην παρούσα υπόθεση

44.- Το Δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αρχήν, ότι η εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκε στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, ένα στάδιο προ της προανάκρισης και, συνεπώς, ιδιαιτέρως πρόωρο της ποινικής διαδικασίας. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε στο στάδιο αυτό πρέπει να προσφέρει κατάλληλες και

επαρκείς εγγυήσεις, ώστε να αποφευχθεί το να παρέχει στις αστυνομικές αρχές υπονομευτικά στοιχεία για πρόσωπα, τα όποια δεν έχουν ακόμα αναγνωρισθεί ως ύποπτοι διάπραξης αδικήματος. Το Δικαστήριο κρίνει, επίσης, σκόπιμο να διαχωρίσει την παρούσα υπόθεση από ορισμένες αποφάσεις του Δικαστηρίου, οι οποίες αναφέρονται από τον προσφεύγοντα και αφορούν έρευνας σε δικηγορικά γραφεία. Οι εγγυήσεις, οι οποίες συνδέονται με έρευνες σε τέτοιους χώρους, πρέπει να είναι πιο αυστηρές από αυτές σε ιδιωτικό διαμέρισμα ή επαγγελματικό χώρο, λαμβάνοντας υπ' όψιν το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ των δικηγόρων και των πελατών τους.

45.- Κατ' εφαρμογή της νομολογίας, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει τους τρόπους έκδοσης και τους ίδιους τους όρους του εντάλματος έρευνας για να επαληθεύσει εάν ελήφθησαν επαρκή μέτρα προφύλαξης ως εγγύηση ότι αυτή δεν υπερέβη το σκοπό πρόληψης και καταστολής των αντιμετωπιζομένων παραβιάσεων του μέτρου. Το ένταλμα έρευνας πρέπει να συνδυάζεται με ορισμένα όρια ώστε η ανάμειξη, την οποία επιτρέπει στα εγγυημένα από το άρθρο 8 δικαιώματα και ειδικότερα το δικαίωμα σεβασμού της κατοικίας, δεν είναι ενδεχομένως, απερίοριστη και, ως εκ τούτου, δυσανάλογη. Συνεπώς, το ένταλμα έρευνας πρέπει να περιλαμβάνει ελάχιστες αναφορές, οι οποίες επιτρέπουν να ασκείται έλεγχος στο σεβασμό από τα όργανα που την εκτέλεσαν, του πεδίου έρευνας, που καθορίζει. Επιπλέον, το αναφερόμενο πρόσωπο πρέπει να διαθέτει επαρκείς πληροφορίες επί των διώξεων, που είναι η αιτία της υπό κρίση πράξεως για να του επιτρέπει να αποκαλύπτει, προβλέπει και καταγγέλλει τις καταχρήσεις (*Van Rossem c. Belgique*, προαναφερομένη παρ. 45 και 47)

46.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι το επίδικο ένταλμα συνετάγη σύμφωνα με τους γενικούς όρους. Στην πραγματικότητα, την 23^η Σεπτεμβρίου 2010, ο εισαγγελέας εφετών διέταξε την επίδικη έρευνα ώστε να « επαληθεύσει εάν είχαν διαπραχθεί τα ποινικά αδικήματα, ειδικότερα αυτό της σύστασης εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187

Ποινικού Κώδικα) από τους Σ.Γ και Ι.Γ. καθώς και άλλα πρόσωπα, τα οποία συνδέονται με αυτούς και ενεργούν από κοινού μαζί τους ». Καλούσε, επίσης, τους ανακριτικούς υπαλλήλους να κατάσχουν «οποιοδήποτε αντικείμενο ή έγγραφο, το οποίο έβρισκαν εκεί και το οποίο, κατά τη γνώμη τους, είχε σχέση με την υπό εξέταση υπόθεση ». Προκύπτει ότι ο εισαγγελέας δεν έδινε πληροφορία σχετική με την ανάκριση και τα προς κατάσχεση αντικείμενα, παρέχοντας, έτσι, εκτεταμένες εξουσίες στον ανακριτικό υπάλληλο. Το ένταλμα δεν περιελάμβανε κατάσταση τω εγγράφων, τα οποία έχουν σχέση με τη φύση του αδικήματος και τους αναφερόμενους χώρους, οι οποίοι αφορούσαν ιδιωτικές και επαγγελματικές κατοικίες χωρίς ένδειξη των ονομάτων των ιδιοκτητών ή των ενοίκων τους. Επιπλέον, ο εισαγγελέας δεν όριζε ειδικότερα τον προσφεύγοντα, ούτε περιέγραφε ποια θα μπορούσε να είναι η σχέση του με την προς διαλεύκανση υπόθεση.

47.- Το Δικαστήριο παραδέχεται ότι υπάρχουν ενδεχομένως καταστάσεις, όπου είναι αδύνατο να συνταχθεί ένταλμα έρευνας με προηγμένο βαθμό ακρίβειας. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις όπως η συγκεκριμένη, όπου η έρευνα διατάχθηκε με σκοπό να συγκεντρωθούν αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία αφορούν υπόνοιες για εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίες εκτίνονται σε μεγάλες περιόδους και εμπλέκουν πολλά πρόσωπα, θα ήταν απατηλό να απαιτηθεί το ένταλμα να περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες, όπως η κατάσταση των αντικειμένων ή εγγράφων προς κατάσχεση.

48.- Εντούτοις, σε παρόμοιες περιπτώσεις και ειδικότερα όταν η εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει δικαστικό έλεγχο *ex ante factum* επί της νομιμότητας και της αναγκαιότητας αυτού του ανακριτικού μέτρου θα πρέπει να υπάρχουν άλλες εγγυήσεις, ειδικότερα στο επίπεδο εκτέλεσης του εντάλματος, ώστε να αντισταθμίσουν τις ατέλειες, οι οποίες συνδέονται με την έκδοση και το περιεχόμενο του εντάλματος έρευνας. Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η ελληνική εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει παρόμοιο έλεγχο *ex ante* : η υποχρέωση

δυνάμει του άρθρου 253^A του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του εισαγγελέα να ενημερώσει το δικαστικό συμβούλιο εντός τριών ημερών από την απόφαση να πραγματοποιήσει, σε περίπτωση επείγοντος, ορισμένες ανακριτικές πράξεις στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, δεν εφαρμόζεται στις έρευνες.

49.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είχε ήδη την ευκαιρία να βεβαιώσει ότι, για παράδειγμα, η απουσία εντάλματος έρευνας δύναται να αντισταθμισθεί από δικαστικό έλεγχο *ex post factum* (*Heimo c. Finlande*, υπ' αριθμόν 56720/09, παρ. 45, 15 Φεβρουαρίου 2011). Επίσης, πρέπει ο έλεγχος αυτός να είναι αποτελεσματικός υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της επίδικης υπόθεσης (*Smirnov c. Russie*, προαναφερόμενη, παρ. 45 *in fine*).

50.- Κατ' αρχήν, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η επιχειρούμενη στην περίπτωση αυτή έρευνα συνοδεύεται από ορισμένες εγγυήσεις διαδικασίας. Αφ' ενός, διατάχθηκε από εισαγγελέα εφετών, ο οποίος εξέδωσε ένταλμα έρευνας (βλ. *a contrario*, απόφαση *Gutsanovi* προαναφερομένη) και εξουσιοδότησε το καθήκον αυτό στην Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής. Αφ' ετέρου, η επίδικη έρευνα διεξήχθη από αστυνομικό συνοδευόμενο από αναπληρωτή εισαγγελέα.

51.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων δεν ήταν παρών κατά την έρευνα, η οποία διήρκεσε δωδεκάμισι ώρες και ότι από τη δικογραφία δεν προκύπτει εάν οι ανακριτικοί υπάλληλοι επιχείρησαν να τον ενημερώσουν για την παρουσία ή την πράξη τους, ενώ το άρθρο 256 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας υποχρεώνει αυτόν που διεξάγει την έρευνα, να καλέσει τον ένοικο του χώρου να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της. Ας υποθέσουμε ότι οι αρχές ήθελαν να επιτύχουν αποτέλεσμα έκπληξης αποφεύγοντας να ενημερώσουν εκ των προτέρων τον προσφεύγοντα, τίποτα δεν τους εμπόδιζε, για να συμμορφωθούν με το γράμμα του προαναφερομένου άρθρου, να επιχειρήσουν να έρθουν σε επαφή μαζί του κατά την εξέλιξη της εν λόγω έρευνας, η οποία διήρκεσε αρκετές ώρες. Σχετικά με την ολλανδή γειτόνισσα, την οποία οι

ανακριτικοί υπάλληλοι κάλεσαν για μάρτυρα, η Κυβέρνηση δεν απέδειξε ότι είχε γνώση της ελληνικής γλώσσας, η οποία της επέτρεπε να λάβει επαρκείς πληροφορίες για τις διώξεις από την εν λόγω επιχείρηση ή για τη φύση των αναζητούμενων αντικειμένων και εγγράφων.

52.- Στην απουσία δικαστικού ελέγχου *ex ante*, την ασάφεια του εντάλματος και την φυσική απουσία του προσφεύγοντος, προστίθεται η απουσία άμεσου δικαστικού ελέγχου *ex post factum*. Στην πραγματικότητα, η έρευνα κατέληξε στην κατάσχεση δύο υπολογιστών και εκατοντάδων εγγράφων, σχετικά με τα οποία δεν διευκρινίσθηκε ποτέ εάν είχαν όλα άμεση σχέση με το υπό εξέταση αδίκημα. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το κείμενο του εντάλματος, δύναται να αναρωτηθεί κάποιος εάν ο προσφεύγων είχε ενημερωθεί για το πλαίσιο εντός του οποίου εντασσόταν η έρευνα, κάτι που θα του επέτρεπε να επαληθεύσει εάν η έρευνα περιοριζόταν στην έρευνα του αναφερομένου στο ένταλμα αδικήματος και να καταγγείλει ενδεχόμενες καταχρήσεις (βλ. *mutatis mutandis*, *Van Rossem*, προαναφερόμενη, παρ. 48). Το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών, στο οποίο προσέφυγε ο προσφεύγων εξέδωσε την απόφασή του περισσότερο από δύο έτη μετά την εν λόγω έρευνα και αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος της απόφασής του στο εάν ήταν δυνατό να προβεί σε έρευνα και κατάσχεση εντός του πλαισίου προκαταρκτικής εξέτασης. Οι εθνικές αρχές αθέτησαν την υποχρέωσή τους να αιτιολογήσουν με « σχετικούς και επαρκείς » λόγους την έκδοση εντάλματος έρευνας (βλ. επίσης *Smirnov*, προαναφερόμενη, παρ. 47).

53.- Τα στοιχεία αυτά επαρκούν στο Δικαστήριο για να καταλήξει στην απουσία αναλογικότητας της ανάμειξης με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Αυτό το απαλλάσσει, εξ' άλλου, από το να εξετάσει τους άλλους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, ειδικότερα αυτούς για την απουσία, κατά την έρευνα, μαρτύρων, οι οποίοι έχουν νομικές γνώσεις και στις συνέπειες της έρευνας στην εμπιστευτικότητα των επαγγελματικών εγγράφων του προσφεύγοντος.

54.- Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η Κυβέρνηση δεν επέδειξε ότι έχει τηρηθεί δίκαιη εξισορρόπηση των συμφερόντων στην περίπτωση αυτή. Καταλήγει ότι τα επίδικα μέσα δεν αντιπροσώπευαν μέσα ευλόγως αναλογικά με την επιδίωξη των αναφερομένων νομίμων σκοπών, λαμβάνοντας υπ' όψιν το συμφέρον της δημοκρατικής κοινωνίας να εξασφαλίσει το σεβασμό της κατοικίας. Υφίσταται, συνεπώς, παραβίαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως.

II.- ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ.

55.- Δυνάμει του άρθρου 41 της Σύμβασης

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A.- ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

56.- Ο προσφεύγων ζητά το ποσό των € 15.000 ως ηθική αποζημίωση.

57.- Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό. Σύμφωνα με αυτήν, η διαπίστωση της παραβίασης θα αποτελούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

58.- Το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα το ποσόν των € 2.000 ως ηθική βλάβη.

B.- ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

59.- Ο προσφεύγων ζητά, επίσης, το ποσό των € 2.096 για έξοδα και δικαστικές δαπάνες ενώπιον του Δικαστηρίου.

60.- Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπερβολικό και μη αναγκαίο, επειδή η διαδικασία έχει αυστηρά γραπτό

χαρακτήρα. Εκτιμά ότι, εάν το Δικαστήριο επιδικάσει ποσό για το λόγο αυτό, το εν λόγω ποσό δεν πρέπει να υπερβαίνει τα € 500.

61.- Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στον προσφεύγοντα δεν δύνανται να επιστραφούν τα έξοδα και οι δικαστικές δαπάνες παρά στο μέτρο που αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επιπλέον, εύλογα ως προς το ύψος των επιτοκίων τους. Στην περίπτωση αυτή, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα έγγραφα, τα οποία έχει στην κατοχή του και την νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι είναι λογικό να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των € 2.000 σχετικά με την διαδικασία ενώπιόν του.

Γ.- ΤΟΚΟΙ ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑΣ

62.- Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να βασίσει τα επιτόκια των τόκων υπερημερίας στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΩΣ

1. *Κηρύττει την προσφυγή παραδεκτή*
2. *Αποφαίνεται ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως*
3. *Αποφαίνεται ότι*
 - το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει στον προσφεύγοντα και σε διάστημα τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά :
 - i. το ποσό των € 2.000 (δύο χιλιάδων ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος, για ηθική ζημία

- ii. το ποσό των € 2.000 (δύο χιλιάδων ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος από τον προσφεύγοντα, για έξοδα και δικαστική δαπάνη
- από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξηθεί με απλό επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται κατά την περίοδο αυτή, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για το επιπλέον.

Συντάχθηκε στα γαλλικά, μετά κοινοποιήθηκε εγγράφως την 16^η Μαρτίου 2017 σε εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Renata Degener

Αναπληρωτής Γραμματέας

Ledi Bianku

Ασκούσα την Προεδρία

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου γαλλικού εγγράφου
Αθήνα, 25/04/2017 Μεταφράστρια Ε. Παπαμαύρου